

3. undervisningsgang 25. oktober

Diatese

Opsamling fra sidst

Har I lært sætningerne udenad? Hvordan lyder de? Kort repetition med fokus på udtale og intonation.

Diatese

Hvordan bruger man modalverberne i aktiv- og passivkonstruktioner? Kunsten at udtrykke mulighed/nødvendighed/vilje/ønske/løfte etc.

På dansk kan vi vælge mellem aktiv og passiv:

- Han koger kartoflerne (aktiv)
- Kartoflerne bliver kogt (passiv)
- Kartoflerne koges (passiv)

Som det fremgår har vi to former for passiv, nemlig *s-passiv* og *blive-passiv* eller fleksivisk passiv og perifrastisk passiv som de også kaldes.

Kort beskrivelse af hvad der sker på indholdssiden i passiv i forhold til aktiv. Indholdsrollerne bytter plads. I mange tilfælde indsætter man *der* som foreløbigt subjekt:

- Der drikkes for meget blandt de unge
- Der bliver spist for meget sukker i skolerne

Generelt kan man sige, at den fleksiviske passiv bruges når man refererer til generiske forhold, eller når der er tale om begivenheder der gentages løbende:

- Vanter bruges mest om vinteren
- Medlemsbladet sendes med posten hver måned

Mens den perifrastiske passiv bruges når man refererer til mere specifikke handlinger eller begivenheder:

- Det er de vanter der blev brugt i forestillingen
- Medlemsbladet blev sendt med posten den måned

Det er grunden til at fx madopskrifter og love som regel skrives i fleksivisk passiv. Både perifrastisk passiv og ren aktiv ville komme til at ligne en beskrivelse i stedet for en anvisning, så de duer ikke til den slags tekster.

- Risen koges
- Risen bliver kogt
- Risen koger

Hvor den fleksiviske passiv er meget hyppig i madopskrifter, ser man til gengæld mange flere tilfælde af perifrastisk passiv og aktiv i fx fiktion. Mange stærke verber findes kun i perifrastisk passiv.

Passiv og modalverb

Når man sætter et modalverb ind i en passivkonstruktion, kan man i grove træk sige at den perifrastiske passiv markerer at det er den talendes synsvinkel der tages udgangspunkt i. I den perifrastiske passiv er det taleren, der tager ansvaret for det der bliver sagt. Den fleksiviske passiv angiver en mere subjektiv synsvinkel. Med den kan man markere at det man siger refererer til noget andre har sagt, eller til en eller anden form for generel regel eller norm som ligger uden for en selv.

Øvelse

- Maden kan spises (objektiv mulighed)
- Maden kan blive spist (subjektiv vurdering)
- *Maden vil spises
- Maden vil blive spist (subjektivt løfte)
- Maden skal spises (objektiv nødvendighed)
- Maden skal blive spist (subjektivt løfte)
- Maden må spises (objektiv tilladelse)
- *Maden må blive spist
- Maden bør spises (objektiv nødvendighed)
- Maden bør blive spist (subjektiv vurdering)
- *Maden gider spises
- *Maden gider blive spist
- *Maden tør spises
- *Maden tør blive spist
- *Maden behøver spises
- *Maden behøver blive spist
- Men: Maden behøver ikke blive spist

Diskuter hvorfor nogle af eksemplerne ikke fungerer. Prøv at finde eksempler med andre verber, der godt kan accepteres.

Øvelse

Omdan følgende sætninger til passiv:

- 1 Drengen spiste sin mad
- 2 Man må ikke betræde græsset
- 3 Man må ikke tale i mobiltelefon under mødet
- 4 Der er mange der ryger på lærerværelset
- 5 I skolerne serverer de sund mad

- 6 Der er nogen der gør rent på skolen hver dag
- 7 De sælger bøger i lufthavnen
- 8 De serverer kaffe om bord
- 9 De byggede huset i 1848
- 10 Lygterne bliver tændt klokken otte
- 11 Han har læst den bog masser af gange
- 12 De lukker dørene fem minutter før forestillingen
- 13 De malede huset rødt
- 14 De spiste maden op
- 15 De fangede ikke mange sild i år
- 16 Man må ikke ryge her
- 17 De gav store gaver det år
- 18 kommunen reparerede vejen
- 19 Det skal jeg nok ordne
- 20 Pedellen slog græsset i onsdags
- 21 Fuglen fodrer sine unger i tre uger
- 22 Man skal ikke fodre fiskene hver dag
- 23 Løverne får mad hver tirsdag kl. 14
- 24 Statsministeren udskrev valg i går
- 25 Man kan koge suppen dagen før
- 26 Man kan servere kagen med flødeskum eller is

Forberedelse til næste gang

Skriftlig opgave: Skriv en dialog med mindst to deltagere. Mindst otte replikker i alt, men meget gerne mere. Vi skal bruge denne tekst i næste time, hvor vi skal snakke om modalpartikler.